

under ganske andre Forudsætninger, ganske andre Forhold end dem, hvorunder de komne tilstede efter nærværende Forslag. Jeg har den Mening, at det vilde være heldigt, om vi efterhaanden mere og mere kom til at gaa bort fra den Betragtning af Skolen, som vel hidtil har været den væsentlige, at det er en Kirkeskole, at vi mer og mer kom til at gaa over til en Ordning, hvorved Skolen blev mindre Kirkeskole og mere Folkeskole, og at, naar det var fæst, man da helst afløste det kirkelige Tilsyn og tog virkelige Skolemænd til Tilsynsmænd, valgte naturligvis ikke paa den Maade som her, men ogsaa ved Hjælp af folkelig Medvirking, at man kunde faae Mænd med virkelig Oie for, hvad Folkeskolen faaede den offentlige som den frie Skole kræver. Det følger, mener jeg, af sig selv, at disse skulde være tilstede i langt større Tal, end her er Tale om. Et saadant Skoletilsyn vilde vist kunne virke til Betsignelse, men saaledes som man her tænker sig det ordnet, med hele det tidligere Tilsyn saa at sige ubefkaarret med Undtagelse af Bispens Tilsyn med selve Skolen, som man hidtil og af gode Grunde ikke har mærket synderlig til, kan jeg ikke se Andet deri end et Toppunkt af Statistilsynet, et stærkt Udtryk af den Betragtning, at man maa for Skolens Bedkommende have hele Styrelsen fra oven af med Tilsyn paa Tilsyn fra Statens Side; et Toppunkt, som kan samle det Hele som paa een Haand, og som efter hele den Maade, hvorpaa det bliver valgt, og efter sin hele Stilling vil bidrage til at gjøre den Smule folkelige Tilsyn, der er, mere og mere afhængigt, mindre og mindre indflydelsesrigt. Den høitærede Minister udtalte — det staar noget i Forbindelse med, hvad jeg før bemærkede om Folke- og Kirkeskoler — ifjor en Tanke, som jeg i det Væsentlige var enig med ham i, og som jeg var meget glad ved at høre ham udtale, nemlig Tanken om en Forandring med Hensyn til Religionsundervisning i selve Skolen, og den høitærede Minister udtalte, saavidt jeg erindrer, at den væsentligste Del deraf, som burde blive ved Skolen, var Bibelhistorien. Der er ikke et eneste Ord derom, jeg vil ikke sige i selve Forslaget, thi jeg har ikke overhørt, at den høitærede Minister udtalte en afgjørende Mening om, at det var en Sag, som Lovgivningsmagten ikke skulde have Noget at gjøre med, men som ubeløffende skulde ordnes ad Bestyrelsens Vej — et Spørgsmaal, som jeg ikke skal indlade mig videre paa, navnlig ikke paa dets statslige Side, som jeg ganske vist ikke magter — men jeg havde dog ventet, at der i Motiverne havde været blot en Antydning af, hvad den erede Minister havde tænkt sig af Forandring i den denne Henseende, hvis Lovforslaget blev til Lov. Jeg kan ikke se Andet, og jeg kan ikke lade være at udtale det, end at affet fra, om ogsaa Lovgivningsmagten virkelig vil frakræve sig al Ret i denne Henseende, hvad man efter min personlige Mening ikke let bør gjøre, saa er det Udtrykket af

en stor Mistjendelse af den Tanke om, at Folket selv skal have Noget at gjøre med en saa overordentlig vigtig Sag som Undervisningsmaaden i selve Skolen. — Saa er der et andet Punkt, som jeg ogsaa skal omtale mod et Par Ord, og som jeg veed, at der fra den høitærede Ministers Side er lagt ikke ringe Vægt paa, og som jeg ogsaa tror, at der fra mange Medlemmers Side bliver lagt nogen Vægt paa, det er Fortsættelses-skolerne. Jeg skal ikke nærmere omtale den Udtalelse derom, som findes i Motiverne, og som den høitærede Minister ogsaa fremførte ifjor i sit Foredrag, at de skulde gavne Folkeskolebørnene, idet de skulde være som et gavnligt Bindeled mellem den egentlige Almueskole og Folkeskolen. Jeg skal ikke videre gaa ind paa dette, thi jeg tror, det er en Mistjendelse af det Forhold, hvori de to Skoler staa til hinanden, og at denne Tanke kun kan være fremkommen af en anden Tanke, nemlig den, at Folkeskolebørnene egentlig kun er en Slags Fortsættelse af Almueskolen, som den nu findes bestaaende. Men aldeles affet deraf, naar jeg blot holder mig til den reit praktiske Side af Sagen, saa kan jeg ikke indse, at denne Indretning kan komme til at virke Nogetsomhelst til Gavn og Betsignelse for Oplysningen, i alt Fald ikke i nogen Maade saaledes, at den kan svare til den Byrde, som den vil forvolde baade i den ene og i den anden Retning. Hvor kan man dog tro at kunne kræve af Skolelæreren, som skal virke i Børneskolen hele den udslagne Dag, at han saa oveniikjøbet kan arbejde 3 Timers Arbejde om Aftenen, hvor skal han faae Tid til den nødvendige høist vigtige Selvuddvikling? Er det dog muligt, at et Menneske kan gjøre et saadant aandeligt Arbejde, som Skolelæreren er, hvor han bestandig giver ud, uden selv at tage Noget ind? Nei, det Gæste, der kan blive Følgen deraf, er, at Læreren om en kort Tid arbejder sig træet og arbejder sig tom. Men selv om man nu vilde bortse fra dette — hvad man dog ingenlunde bør — thi det vil gaa ud over Læreren Skolelæreren baade i den ene og den anden Retning, saa bliver det Spørgsmaal tilbage: Hvad vil det hjælpe til Oplysnings Udbredelse blandt Folket? Tror man, at man kan gavne dem, der dog væsentlig skulle gavnnes, nemlig den ubemidlede Klasse? Nei, de, som ville benytte disse Skoler — hvis de overhovedet kunne komme frem og træde i kraftig Virksomhed — ville være de mere Velhavendes Børn, og for deres Skyld skulde vi dog ikke lægge større Byrder paa det Offentlige, end hvad der nu er Tilfældet; af de mere Velhavende maa vi kræve, at de selv sørge for deres Børns videre Udvikling. Hvorledes tror man, at man kan bringe den fattige, den tjenende Klases Børn til at møde i disse Aftentimer, selv om man vil ganske bortse fra de Vanfæligheder, der paa mange Steder ville fremtræde i Form af lange og daarlige Veie, som Børnene skulde gaa i de